Published and Distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

РИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. ЧИСЛО 210. ДЖЕРЗИ СИТИ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 9-го ВЕРЕСНЯ 1921. VOL. XXIX. No. 210. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, SEPTEMBER 9, 1921. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ЗАНОСИТЬСЯ НА НОВУ ДЕМОНСТРАЦІЮ МАЙНЕРІВ

ЕЛИЗАБЕТТАВН, Илиноіс, 7. вересня. — Коло 800 майнерів з Елдорадо і других поблизьких вуглевих центрів збираються в таборах яких 30 миль відси, щоби помашерувати на Елизабеттавн і Росиклер демонстраційним походом. Підчас походу, як майнери сподіються, до них пристане коло тисячі других майнерів.

Оба міста Елизабеттавн і Росиклер поставляли на дорогах, що ведуть в місто, сторожі, щоби не впускати до міста збройних людий.

ПОГОЛОСКИ ПРО КРОВАВІ РОЗПРАВИ МЕЖИ МАЙНЕРАМИ, ТА ПОЛІЦІЄЮ.

Межи майнерами ходять ріжні чутки про напади поліції і приватних детективів на страйкарів. Так, приміром, позавчора в однім місци поліція, укрита в корчах при дорозі, почала стріляти до майнерів, їдучих тяґаровими автомобілями (траками); від стріляннин мав погибнути шофер одного автомобіля, а крім сього чотирох майнерів пропало.

Недалеко від Гарисбурга поліція задержала два автомобілі з майнерами і арештувала автомобілі і чотирох майнерів.

(В углевих майнах стейту Илиноіс треває страйк майже цілий рік. Страйк сей зарядила юнія Інтернешенел Юніен оф Маїн, Мил енд Смелтер Воркерс, а заряджений він був проти копалень у Фервію, Росиклер і Гилсайд. Властителі тих копалень не хотіли признати юнії, кажучи, що вона має більше членів, як є майнерів в околиці, та що до юнії належуть ріжні не-майнери, щоби побирати страйкову запомогу в час страйку. Властителі копалень навіть не пробували добувати вугля, кажучи, що вони мають добутого тілько, що вистарчить до мая 1922. року.

Межи страйкуючими майнерами і сторожами майн прийшло десять днів тому до кровавої розправи в Росиклер. Підчас сеї стріляннини ранено вісім осіб. Зараз потім збройні наймити вуглевих компаній стали викидати майнерів з компанійних домів і погрозами виганяти родини страйкарів з міста. Від того часу відношенне межи майнерами і сторожами копалень ставало щораз більше напружене.)

ДЕПУТАЦІЯ МАЙНЕРІВ У ҐУБЕРНАТОРА.

СПРИНГФИЛД, Илиноіс, 7. вересня. — Ґубернатор стейту Илиноіс, Смол, приняв на авдиенції депутацію майнерів з полудневої части стейту.

Делегація, на котрої чолі стояв Ед Карбін, один з віцепрезидентів илиноіської Федерації Праці і організатор майнерів в сім стейті, просила ґубернатора зарядити слідство в справі положення в страйковім окрузі. Карбін сказав, що на 800 майнерів в углевім окрузі Росиклер в юніях зорганізовано 98 процент. Майнери, що збираються на демонстрацію, се майнери, прогнані з вуглевого округа приватними сторожами копалень.

В МІНГО СПОКІЙНО.

ЧАРЛСТОН, Вест Верджінія, 7. вересня. — Ґенерал Бендголц, котрий сповіть на чолі федеральних військ, вислалних в страйковий округ в повіті Мінго, заявив, на основі рапортів підлеглих собі військових командантів, що в цілім окрузі панує спокій. Він каже далі, що багато майнерів вертає до роботи, а майнери, що не живуть в окрузі, покинули його. Ґенерал хвалиться, що федеральні війська не вистрілили ані одного патрона, і висловлює радість з того, що сього не було потреба робити.

РОЗПРАВА НА ТЛІ ПОДІЙ В МІНГО.

ВІЛІЄМСОН, Вест Верджінія, 7. вересня. — В справі убитя Дж. В. Фергасона, одного з сімох детективів, що погиб в битві в Матеван послідного року, станули на розправу 14 обжалованих. Щодо дванацятьох з них розправу відложено, а двох, а то Фреда Берґрафа і Ріса Чеймберса судять тепер.

Судовий будинок стереже стейтове військо під командою майора і не впускає до будинку нікого, кромі судових урядників, присяжних суддів, свідків, адвокатів і ґазетярських репортерів.

ПРОБУЮТЬ ЗАРАДЖУВАТИ БЕЗРОБІТТЮ.

ШІКАҐО, 7. вересня. — В так званім міськім клюбі відбулися наради визначних мешканців Шікаґо, а саме представників милосердних, горожанських, промислових і робітничих організацій, в справі безробіття.

На основі докладних обчислень щодо числа безробітних, переведених виконавчим комітетом „постійної конференції для облекшення безробіття", число безробітних в Шікаґо в надходячу зиму буде виносити коло 350.000 людий. На конференції піднесено ріжні пропозиції щодо облекшення безробіття. Межи иншим ухвалено резолюцію, щоби зажадати від міських властий перевести свою ухвалу, щодо затягнення 100-міліонової позички. З тої суми 40 міліонів долярів має бути ужито на заплачене робітників, які має нанятися при переведенню ріжних публичних робіт, що мають бути зроблені за позичені гроші.

ПИТАННЄ ПРО МОВУ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Прасько-німецька часопись „Праґер Прессе" в ч. з 5 серпня с. р. помістила передовицю д-ра Конопаска, яка освітлює працю наших діячів наЗакарпатській Україні в напрямку заведення української мови в шкільництві та урядованню. Зазначивши деякі особливости нашої мови на Закарпатщині, яку автор відріжнює виразно від московської, він згадує про небезпеку словацьких, польських, московських та церковних впливів, які одначе не змогли досі ніяк знищити її самостійного характеру. При тій нагоді зазначує він омпромісові змагання писменників Фенцика, Саби, Волошина, які уважає невдатними. Далі згадує про вирішенне чеської Академії Наук щодо вживання етимольогічної правописи і та наводить дотеперішні найголовнійші підручники до науки нашої мови в тамошних школах: 1) Буквар — його автором сам д-р. Конопасек; та 2) граматику зложену д-м Паньковичем. Наприкінці автор стверджує велике зацікавлення відбутою недавно анкетою в справі нашої мови. Вона вирішила між іншим викинути з правописі йор (ъ). Говорить з признанням про доцільну працю д-ра Паньковича та кінчать статтю увагою, що чесько-словацька республика має повну підставу шанувати права мови 40-міліонового народу.

І СВІТ НЕ ЗАВАЛИВСЯ...

Гайдельберські астрономи оповіщують, що наша земля перейшла крізь масу „хвоста" комети нічю 8. ц. м. Момент переходу зазначили несчислимі світляні смуги, що творили в цілости велитенський вінок, видний на небосклоні в південно західній, західній і південно східній стороні. Світляні смуги прямували повільним рухом в північно східньому напрямі. Ядро комети було тоді поміж сонцем і землею.

„УЧІТЕСЯ, БРАТИ МОЇ!"

В лютім с. р. завізвала просвітно-організаційна **комісія** товариства „Просвіта" у Львові весь український загал до складок на видавничий фонд під назвою „Учітеся, брати мої". Поклик, кинений з приводу 60-літних роковин смерти Тараса Шевченка, найшов широкий відгук. Як виказує звідомлення Кураторії фонду з 20 липня с. р., що вийшло окремим додатком до наших львівських дневників, зложено досі на сей фонд 1. міліон 417 тисяч 747-50 польських марок і дрібні суми в чужих валютах, значить разом около 1½ міліона п. марок. З видань, що мають вийти накладом сього фонду, заслугують на увагу: В. Дорошенка: Золоті слова Тараса Шевченка; М. Возняка: Кирило-Методіївське братство; Я. Лабія: Про воздух; Ф. Федорціва: Політичні поеми Т. Шевченка; М. Голубця: Історія українського мистецтва; І. Раковського: Астрономія; Ю. Рудницького: Історія німецької літератури.

ПРИВАТНА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ В ЗОЛОЧЕВІ, В ГАЛИЧИНІ.

Приватні українські гімназійні курси, ведені з великим успіхом в минулому шк. році проф. Бараником, перемінюється з днем 1. IX. ц. р., в правильну прив. українську гімназію. На разі будуть отворені кляси I.—IV. включно. Для заведення придбано як найкращі учительські кваліфіковані сили, — так що є повна надія на гарні успіхи.

До сих кляс зголосилося уже о приняття понад 120 учеників і що дня напливають нові зголошення. Шкільний Комітет робить старання, щоб і під оглядом матеріяльним вивінувати школу як найкраще.

Коштом яких 300.000 мп. ладиться шкільну обстанову і реставрується давний бурсацький будинок на приміщенне для школи. Свідомі українські золочівські громадяни поскладали уже на сю ціль поважнійші квоти, — пливуть також і жертви з повіту. Від золочівського старовства узискано дозвіл на збиранне жертв в збіжу по громадах, — від умовою, що займуться сим виключно люди даної громади. Коли в сей спосіб кождий селянин в повіті жертвує лиш кілька кварт зерна, то положиться трівкі основи під сю нову культурну інституцію.

Рівночасно за ініціятивою і заходом д-ра Ваня, основується шкільну кооперативу, до якої зложило заяву приступлення і уділи около сто членів, а надія, що число їх зрсте на тисячі, тим більше, що уділ у висоті 20.000 мп. може бути сплачуваний річними ратами через 20 літ і уділи враз з відсотками остають власностю членів. Усі торговельні інституції, церкові братства і свідомий український загал мусять вступити в члени сеї кооперативи.

Будучність і розвій заложеної заходами української громади в Золочеві нашої рідної школи залежить від поперття і зрозуміння патріотичних одиниць по наших громадах.

О. Л.

СТАН ШКІЛЬНИЦТВА НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Як довідуємося з чеського урядового звіту про стан шкільництва на Закарпатській Україні, там було 519 українських шкіл, 115 мадярських, 32 словацьких, 7 румунських і 6 німецьких. Учителів було 1.113. До школи було записано 80.000 дітий, але в дійсности ходило тільки 50.000.

ЖЕРТВИ ЛЯЦЬКОГО РОЗБОЮ.

Скатований ляцькими катами помер у 34-році життя Дмитро Максимюк з Голов повіт Косів, оставивши жінку і трох діточок. Так живеться горожанам Східної Галичини, яка є під суверенностю аліянтів вже третій рік.

МОЛОДА „ПАРОЧКА".

У Затенові, недалеко Берліну, сими днями обвінчалася парочка, яка разом має 151 рік. „Молодий" має 81, а „молода" 70 років.

ВСЯЧИНА.

Ліга Націй.

Ліга Націй працює не дуже дешево. Роспис видатків на Лігу на біжучий рік виносить 23 міліони золотих франків. Рада Ліги сей роспис затвердила.

Перекладено на 543 мови.

Англійське Біблійне товариство отсе знов переклало Біблію на кілька нових мов і готується видати переклади ще на 40 нових мовах. З виданих останніх років можна назвати переклади на такі мовищ венда (північний Трансваль), попо (Того), танґаль (північна Ніґерія), Чокве (Анґола), Ґмар (Асам), Патпатар (архипеляґ Бісмарка), Яо (озера Няса) та инші. Гуртки місіонерів мають незабаром виїхати з Англії, щоб принести сим народам святе Письмо їх рідною мовою.

Всіх мов, на які досі перекладено Святе Письмо, є 543.

Що таке соціялізм.

В англійській часописи „Новел" читаємо таку розмову.

— Ви хочете отже, щоб усі богатства було поділено?

— Так, се моє переконанне.

— А як ви собі уявляєте такий поділ?

— Я уявляю собі справу так, що при сій нагоді я нарешті позбудуся тих річей, які мені давно надокучили, а натомісь дістану сину таких річей, які я давно вже хочу мати.

Найбільший годинник в Европі

Найбільший годинник в Европі збудовано недавно в Берліні, в майстернях електричної фабрики Сіменса. Годинник стоїть на вежі, яка має 75 метрів заввишки. Стрілки, які показують хвилини, мають кожда по 3 метри завдовжки, і кожда пара стрілок важить 700 кільограмів. Кожда сторона годинника — а є їх всього 4 — має 7 метрів у ширину, 23 метри по окружности й 38½ метрів усеї площі.

Годинник приводиться в рух електрикою і є найточнійшим з усіх годинників, які досі істнують.

Підводні образи.

У Парижі в ґалерії Жоржа Петі виставлено кількґа образів, які англійський маляр Прітчерд змалював під водою. Маляр убрався в таке убранне, що не пропускає води, спустився з малярським приладем на морське дно на глибині 15 метрів і працював там кождого разу по пів години. Два образи він змалював коло шотляндських берегів, а три—коло берегів Таїті. Підводні картини з дивними рослинами, коралями та рибами виглядають дуже гарно.

Потопаюча гора.

У Штирії почала потопати висока гора Заидлінг. Майже щодня з верхів гори падають у долину величезні куни каміння у засипають поля та пасовиска, часами забиваючи при тім худобу й людей. Гора опускається все низше й витискає з землі величезні потоки води та болота, які вже досягли 4½ кільометрів і позаливали поля та ліси. Гора має тепер дуже дивний вигляд, наче величезна буря похилила її на бік і вивернула її середнною на зверх.

Околишня людність розбігається.

БОЛЬШЕВИКИ ІДУТЬ ДО „БУРЖУАЗНОЇ" ЛІГИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 7. вересня. — Збір Ліги Народів одержав нині перше урядове звідомлення від советської Росії.

Російська торговельна делеґація з Лондону прислала умову, яку недавно підписало советське правительство з Американським Запомоговою Адміністрацією, для постійної реґістрації.

Російська советська делеґація предложила Зборови Ліги Народів також зіставленне фактів про російську голоднечу і про заходи для зменьшення її.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ЩЕ ТРЕТЬОГО МИРА.

ПАРИЖ, 7. вересня. — В тутешних дипльоматичних кругах панує переконанне, що Франція повинна домагатись, аби Америка по підписанню окремого мирового договору з Німеччиною, тепер підписала ще третій мировий договір з аліянтами, в якому ствердила би набутки аліянтів від Німеччини на підставі версайського мирового договору.

АМЕРИКАНЦІ В ГОЛОДНОМУ ПЕТРОГРАДІ.

ПЕТРОГРАД, 6. вересня. Перші представники Американської Запомогової Адміністрації є вже при праці в Росії.

Першу доставу поживи під управою Американців вже виладовано.

В Петрограді отворено вже перші американські кухні, що викликало сильне вражіння не Петроградців.

До Американців тут ставляться з великою чемностю. Люди виголодовані, але не нападають на склади поживи. Були малі крадежі, але поліція зараз їх здержала.

Американці оглянули советські кухні для дітий. Ті кухні переконали їх, що оповідання про голод в Росії не є пересаджені. Діти дістають чорний хліб, зупу, фасолю і сушену ярину. Але всього дуже мало, так що се рішучо є невистарчаюче.

Американці переконались, що дорослі Петроградці дістають в поживі 1.200 кальорій денно, хотяй найменьше потрібно для здоровля і сили чоловіка 3.000 кальорій. Діти, розуміється, дістають розмірно ще меньше.

Американці запорядили лікарські огляди дітий, які будуть тривати пять днів. Для оглядин занято 60 лікарів і 120 доглядачок. Досі зголосилось за поживою 120.000 дітий. Американці приготовили поживу для 50.000 дітий, найбільше голодуючих. Опісля подбають про поживу також для матерний і немовлят.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ХЛІБ ДЛЯ ГОЛОДНОГО МІСТА САМАРИ.

РИҐА, столиця Латвії, 6. вересня. — Американський пароплав „Фінікс" повіз до Петрограду перший транспорт поживи для голодуючих дітий в Росії. Корабель відплив з Гамбурга.

Американський Запомоговий Комітет вислав в понеділок перший поїзд з хлібом з Москви до Самари. (Самара, місто над Волгою, недалеко сибірської границі; має 150.000 населення; се осередок голодової надволжанської области Росії).

НАВІТЬ БОЛЬШЕВИКИ ВЖЕ НАРІКАЮТЬ НА ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА

РИҐА, столиця Латвії, 5. вересня. — Большевицька російська телєґрафічна аґенція „Роста" розіслала сьогодня телєґраму, в якій большевики обжаловують Польщу, що не по людському обходиться з большевицькими військовими бранцями. Телєґрама каже, що за два роки із 130.000 большевицьких полонених в Польщі померло 60.000.

Щойно недавно, дня 19. серпня, польські жовніри стріляли до групи бранців, яких відсилано домів. А коли вони протестували, польські жовніри убили з них одного а шістьох ранили.

БРИТІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ОБСТОЮЄ ПРИ МИРОВИХ ПЕРЕГОВОРАХ З ІРЛЯНДІЄЮ.

БРИТІЙСЬКИЙ МІНІСТЕРСЬКИЙ КАБІНЕТ НАЗНАЧИВ МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ З ІРЛЯНДІЄЮ НА 20. С. М.

ІНВЕРНЕС, Шотляндія, Велика Британія, 7. вересня. — Британська міністерська рада тривала далеко коротше ніж заповідалося. Раду отворено о годині 11.30 передполуднем, а закінчено о 4. годині сполудня.

Поспіх, з яким полагоджено справу ірляндського питання, вказує, що серед міністрів була повна єдність. І дійсно постанову принято однодушно.

Рішено одноголосно не зривати переспраз з айриськими самостійниками, але назначити реченець на переговори. Означено реченець, 20. с. м., на мирові переговори, а тимчасом вже більше не буде жадної переписки нотами між обома сторонами. Цілий міністерський кабінет є за згодою, але обстоює при тім, аби Ірляндія остаалася в межах британської імперії.

Відповідь Де Валері вручено шин-фейнерському висланникови, командантови Бартонови, котрий сейчас відїхав зелізницею.

Відповідь буде подана до прилюдного відома аж завтра (в четвер) пополудни.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТЕСТИ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ.

З уваги, що сесія Збору Ліґи Народів має скінчитися ще сього місяця, ті українські організації в Злучених Державах і в Канаді, котрі мали намір вислати протести проти продовжування польської окупації Східної Галичини, добре зроблять, коли вишлють такі протести, хотяйби лиш дуже короткі, але зараз телеґрафічною дорогою.

Протести писемні можуть прийти вже запізно для спонукання постанов Збору Ліґи Народів у справі Східної Галичини, але телеґрафічні, вислані сього тижня, можуть наспіти ще в саму пору.

Телеґрами можна адресувати так:

Dr. VAN KARNEBEEK, President Assembly League of Nations, Geneve, Switzerland.

ЗАМІТКА. — Каблеґрами можна також посилати по знижених ціні, а саме за половину ціни (діферд гаф рейт) або навіть яко каблеві листи (кейбел леттерс). Ріжниця в доставі каблеґрами є всего яких 24 годин, а в ціні велика.

ЧИ ФРАНЦІЯ ЗМІНИЛА СВОЮ ПОЛІТИКУ СУПРОТИ ГАЛИЧИНИ?

Недавно передали були часописі вістку чеської газети „Трибуна" (виходить в Празі, столиці Чехо-Словаччини), в якій було сказано, що Анґлія вспіла переконати Францію, що Галичина не може належати до Польщі, але мусить бути окремою державою, та що Франція з тим становищем Анґлії погодилась, і що небаром в сій справі аліянти мають видати остаточне рішенне.

Хотяй чеські газети звичайно мають добрі відомости, ми всетаки ту вістку подали тілько яко чутку, на якої провіренне і ствердженне ми не мали жадних даних. А се тимбільше приняли ми ту вістку з великою обережністю, бо ми вже привикли в останніх часах, що вістки корисні для Українців є звичайно неправдиві.

Тепер же одначе дістали ми почтовою дорогою з Парижа другу подібну вістку. В тій вістці говориться, що один визначний галицький Українець був на послуханню у французького президента міністрів Арістіда Бріянда, котрий йому заявив, що Галичина небавком вже буде самостійною державою. По авдієнції сей Українець заявив, що галицька справа стоїть так добре, що він самий того не сподівався.

Виходило би, що дійсно французьке правительство хотіло би визволити Галичину з польської неволі.

Тяжко в се повірити, з причини, що французьке правительство все аж до засліплення підпирало польську заборчу політику, а до української справи, а зокрема до справи вільної Галичини ставилось ворожо. Отже і сю вістку ми приймаємо дуже обережно. Ми не гадаємо перечити, що Брiян так сказав як згадано висше, але нам тяжко вірити, аби французька дипльоматія вела розумну і ліберальну політику. Та дипльоматія, котра залізла була в царське багно, а тепер сидить в багні Пілсудського, ледви чи спосібна на мудрійшу політику.

А всетаки не є виключене, що ті вісти можуть бути правдиві. Можливо, що дійсно Анґлія спонукала Францію до розумної і справедливої політики у відношенню до Галичини.

Можливо, що приміром Анґлія і Франція, зневірившися в Росію, хотять помогти до відбудовання України, яка не приняла мовчки та зі святим спокоєм і терпеливостю большевицького ярма, але боролася все безупинно проти нього і ніколи його не прийме. А відбудовувати Україну можна з тої части України, де найлекше перевести державну і військову орґанізацію, якою є Галичина і Буковина. Отже колиб аліянти рішились дати поміч Україні, то передівсім у Галичині і на Буковині, де мусіли би створити військову і державно-орґанізаційну підставу для цілої України. Без такої підстави (бази) годі зачинати відбудовувати державний орґанізм на території знищеній большевицькою руїною.

Лише в той спосіб можна би пояснити зміну в політиці аліянтів, а зокрема Франції, у відношенню до Галичини.

Притім можливо, що і Чехи напирають на аліянтів, щоби вже раз визволили Галичину, бо цілий чеський бизнес полягає в тім, аби мати з Україною спільну границю і вести з нею товарообмін, вивозячи фабричні вироби на Україну, а привозячи собі відтам пшеницю, сирівці і в добрих часах гроші.

Крім того нема сумніву, що аліянти бачать, що „історична" Польща, засуджена історією, щораз то далі котиться в бездонну пропасть, і розуміють, що по розпаді „найяснійшої ржечипосполітої" Галичина без аліянтської ласки буде вільна, але тоді для них не мати-ме жадних зобовязань.

Отже можливо, що аліянти, стоячи перед недалеким днем суду, змінили свою політику у відношенню до тяжко ними скривдженого народу Галицької України.

Така можливість є, то правда, але ми ще її не беремо за дійсну правду, бо нас досвід навчив: Не вір, поки не зміриш.

Ми би були дуже раді, якби ми сим разом помилялися і вельми радо признались би до того, якби тілько мали до того підставу.

ПОЛЬЩА ВИКИДАЄ ПРИДНІПРЯНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

(Від власного кореспондента).

Перед роком, коли польська офензива на Київ, у якій брали участь також українські війська головного отамана Петлюри, скінчилася невдачею, — разом з армією й урядом Петлюри схоронилося до Польщі богато Українців, які мусіли покидати рідний край, боячися пімсти большевиків.

Здавалося би, що коли головний отаман Петлюра був союзником Польщі, то Польща повинна була заопікуватися тими Українцями, що покинули рідний край, як союзниками.

Та хто сподівається від Польщі чесности та справедливости, то так неначе би сподівався, що пісок Сагари вродить пшеницю.

Польща вивезла з України стільки всякого добра, що коли-б заплатила за нього урядови головного отамана Петлюри, то сей уряд мав би за що удержувати не тільки урядовців і армію, але і всіх тих, що мусіли тікати з України, довгі роки.

Замість того урядовці пухнуть з голоду, армія знаходиться в польських таборах для інтернованих у як найгірших умовах, а всі инші еміґранти знаходяться на ласці Божій.

Чому? Бо Польща не хоче заплатити урядови головного отамана Петлюри за те добро, яке забувала на Україні.

Тепер, коли вже союз з головним отаманом Петлюрою не є Польщі потрібний, Польща задумала **позбутися всіх еміґрантів з України.**

Дирекція поліції у Львові оголосила в сій справі зарядження з 15. липня 1921, в якім знаходяться отсі постанови:

„Всі біженці з Росії й України, які перебувають на терені Польщі, мають негайно, в найдалі до двох місяців, себто до 15. вересня с. р. постаратися в місцевих адміністраційних властий о заграничний паспорт на виїзд за границю. **Хто не послухає сього розпорядку буде видалений до Росії.**

„Еміґрантам буде пізнійше дозволений часовий побут в цілій Польщі **з вимком отсих повітів і місцевостий:** повіти Сарни, Рівно, Дубно, Острог, Кремінець (всі на Волини); всі галицькі повіти, які безпосередно граничать з Радянською Україною; міста: Львів, Краків, Станиславів, Тернопіль.

„Правом азилю користуватимуться тільки політичні переступники, які після переходу границі мусять негайно зголоситися в найблизшім постерунку поліції й **доказати**, що вони є справді переслідувані за політичні переступства та що видаленне їх до Росії грозить їм утратою свободи або смертю".

Як бачимо з сього зарядження, польське правительство хоче просто позбутися всіх еміґрантів з України.

Добре то говорити: „Берїть паспорти і виїздіть за границю!" Але тепер ніяка держава в Европі не пускає до себе так легко чужинців зі Східної Европи, отже українські еміґранти не могли би виїхати з Польщі далі на захід, як би навіть мали гроші. А гроший вони не мають і навіть не мають за що жити, а не подорожувати на захід. Отже скінчиться тим, що польська поліція буде їх масово виловлювати і відставляти до границі Радянської України та передавати в руки большевицьким властям. Що їх там чекає, можна собі уявити!

Правда, польське правительство робить виїмок для тих, **що їм за політичні переступства грозить від большевицьких властий утрата свободи або смерть.** Але вони мають се **доказати** перед польською поліцією. А як з них не має документів, на яких основі зміг би се доказати, або як польським властям з якоїсь причини не захочеться повірити тому доказови! При тій ненависти, яку має Польща проти Українців, скільки жертв видасть вона в большевицькі руки. Нехай Українці взаїмно винищують себе, — Польща з того може бути тільки вдоволена!

В кінці й ті, яким Польща позволить остатися, мають заборонений побут у цілім ряді волинських і галицьких повітів і в найбільших містах української Галичини: Львові, Станиславові й Тернополі. Значить, не вільно їм жити межи своїми, не вільно жити в українських громадянських центрах (Львів, Станиславів, Тернопіль), а мусять жити там, де їм призначить польська власть.

Український Горожанський Комітет у Львові робить заходи, щоби облекшити сю страшну долю українських еміґрантів, щоби охоронити їх перед видачею в руки большевицьких властий. Та чи се що поможе? Адже все залежить від самоволі польських властий, які найрадше вивішали би всіх Українців!

Головний отаман Петлюра і ті політичні круги, які підпирали його політику, вірили, що Польща може бути союзником України. Думали, що Польща не є така зла, як се говорять галицькі Українці, що галицькі Українці є занадто упереджені до Польщі.

Тепер переконуються вони на власній шкірі, як Польща сприяє Українцям, якій з Польщі союзник для України. Правда, занадто дорого приходиться нашим Братам Придніпрянцям платити за ту науку, але чейже та наука не піде на марне, а перекає їх раз на все, що є Польща, переконає їх, що Польща є смертельний ворог України.

Гайдельберг, 1. серпня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

ХТО ПРОДАВ ГАЛИЧИНУ?

(З канадійського „Українського Голосу").

Що галицька Позичка Свободи не буде мила для Поляків, сего мусів надіятись кождий розважний Українець. Прецінь ся позичка є призначена на боротьбу за визволене Галичини, а Галичина має бути визволена від Польщі. Отже Українцям треба було числити на те, що Поляки будуть всіми силами поборювати Позичку Свободи. **Що можуть і серед Українців найтися вироди, які будуть враз з Поляками поборювати Позичку Свободи, на се мало хто надіявся. Але вироди найшлися. Найшлися вироди, що показалися завзятійшими ворогами визволення Галичини, чим навіть родовиті Поляки.** На велике здивоване для многих людий, показалися тими виродами якраз ті, що до недавнього давна найголоснійше горлали проти Польщі і всіх своїх противників лаяли назвою союзників Польщі. Доси ті люди були звісні серед українського громадянства під назвою українських большевиків.

Але се ще не все диво. Як щедро стали большевики Полякам до услуг, так щедро й Поляки їм відплачуються. Поляки величають їх тепер найсвідомійшими з Українців, одинокими почівіми і розумними людьми серед українського народа.

Як же се сталося, що архипролетарі і архи-бужуї спперед пару місяців вчинили такі публично докази горячої любови для себе?

Таке питанне ставлять собі многі люди, що клонилися послідними часами до большевизму, поки большевицько-польське братанне не приневолило їх застановитися. Дивуються добрі люди, але пояснення з большевицьких жерел не находять.

Однакож пояснення є. Можна його найти в однім документі, якого „наші" большевики між українську публику не пускають, а тримають його в тайні тілько для себе. Сей документ називається: **„Договір мира між Польщею і Росією та Україною."**

Між иншим говорить сей договір так:

„Польща з одної сторони а Росія і Україна з другої сторони, спонукані бажанням положити край повставшій між ними війні і стремлячи до заключення остаточного, тривалого, почесного і **на взаїмнім порозумінню** опертого мира... згодилися на слідуючі постанови:

„(Арт. II). Обі умовляючіся сторони, **згідно з принципом самовизначення народів...** годяться і постановляють, що **східну границю Польщі**, а тимсамим границю між Польщею з одної а Росією, Білорусю і Україною з другої сторони, творить лінія:

„(тут слідує начерк лінії від ріки Двини до ріки Збруча коло села Щасівка, після чого приходять слова:) **дальше здовж ріки Збруча до її уйстя до ріки Дністра.**

Відтак приходить що найцікавійше:

„(Арт. III.) Росія і Україна зрікаються всіх прав і претенсій до земель, положених на захід від границі, означеної в II. Артикулі нинішнього договору".

Згаданий договір був підписаний в Ризі дня 18-го марта, 1921. Хто з польської сторони підписав його — байдуже. Важнійше те, що в імени Росії і України підписали його: А. Йоффе, Ганецький, Е. Квірінг, Ю. Коцюбінський і Оболенський, — представники совітського правительства. В протягу одного місяця опісля Польща і Росія ратифікували сей договір і нині він є основою взаємин Польщі із совітською Росією і т. зв. радянською Україною.

Се є одинокий документ, на якім Польща основує своє право до Галичини.

Такого документу не дістала Польща ні від кого іншого, а зокрема не дістала його ні від держав антанти ні від Петлюри, хотяй в ріжні часи Поляки вихвалювалися, що дістали Галичину як не від антанти то від Петлюри. Якби Поляки були дістали подібні документи від антанти або від Петлюри, то певна річ, що були би і їх не тали, а були-б вже їх сотки разів оголосили, та ще й фотографічні відбитки з них поробили-б.

Значить, **продали Галичину Полякам тільки большевики і ніхто інший.**

За що-ж продали большевики Галичину?

Як звісно в польсько-большевицькій війні не розходилося о ніщо інше, як тільки о панованне над українською землею. Поляки хотіли дістати в свої руки як найбільший шмат української землі, а большевики, як „єдино-неділимці" старалися як найбільше української землі задержати при Росії. І Польщі і Росії ставали на перешкоді ті Українці, що намагалися збудувати самостійну українську державу. А між українськими самостійниками перше місце займали Українці з Галичини. Отже конець-кінцем головною річию в польсько-большевицькій сіпні стала розвязка галицького питання.

Сподіючися захопити якунебудь часть української землі, Поляки насамперед мусять думати про Галичину. Галичини ім не переськочити. Враз з тим **большевики бояться Галичини**, щоб вона не бунтувала їм решти українського народу проти „єдиної-неділимої" Росії. Се є причина, длячого большевики навіть заявляли пару разів готовість визнати Галичину, яко державу окрему від Великої України. Навіть коли бували у них пляни здобути Галичину для совєтизму, то й тоді вони згори застерігалися, що Галичина не сміє бути прилучена до „Радянської України", тільки має творити окрему совєтську републику. Як чорт ладану, так большевики бояться національної свідомости українського народа в Галичині і тому старалися відгородити Галичину від решти України.

В таких обставинах дійти до порозуміння Росії з Польщею було легко. Польща хотіла Галичини, а Росія Галичини боялася. Польща заявила велику готовість здусити український рух в Галичині, а Росія того тільки й хоче. Отже торг такий легкий, як на ярмарку, де оден хоче коня продати, а другий хоче коня купити.

Большевицька Росія продала Галичину Польщі, аби забезпечити собі посіданне решти України. І то забезпечити не так від Польщі, як від галицьких Українців.

Аж тут продана Галичина підносить голову. Являється можливість, що вона таки визволиться від Польщі. Являється можливість, що вона стане прибіжищем для решти українського народу; стане Піємонтом відродженої України. А се була би катастрофа для „єдино-неділимських" плянів. Треба ратувати ситуацію. Треба не допустити до визволення Галичини. Треба розбивати пляни визволення Галичини. А передівсім треба унеможливити галицьку Позичку Свободи.

І агенти Москви, призначені до баламучення української еміґрації в Канаді, взялися до роботи. В большевиків панує дисципліна. Як колись австрійського жовніра вчили, що він має стріляти в батька-матір, коли такий розказ дістане, так і „наш" большевик, аби догодити Москві, стає рамя в рамя з польським буржуєм до боротьби проти визволення рідної Галичини.

Большевики сповняють підписаний в Ризі контракт купна і продажі Галичини.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ У ВИННІПЕҐУ, В КАНАДІ

Галичина не може остати під польським ярмом і канадійські Українці зроблять все, що є в їх силі, аби Галичину як найскорше визволити.

Таке враження мусів винести кождий учасник масового віча, що відбулося в неділю вечір, 7-го серпня, в Квінс Театрі, у Виннипеґу. Хоч віче було скликане на борзі і не було належито оголошене, галя театру була переповнена і многі люди, що не могли найти навіть місця до стояння, мусіли відійти додому.

Віче було скликане комітетом, зложеним з редакторів усіх українських газет в Виннипеґу та найвизначнійших українських горожан міста. Також бесідники були з ріжних таборів українського громадянства. Предсідателем віча був п. Я. В. Арсенич, секретарем п. І. Слюзар.

Перший бесідник п. **Мир. Стечишин**, оповів присутним свої враження з недавної своєї подорожі до Европи. За ним п. **З. Бичинський** подав нарис політичної ситуації, а о. др. **И. Жук** представив вагу хвилі, яку український народ переживає. Відтак слідувала промова п. **С. Ковбля** про дотеперішню діяльність Українського Червоного Хреста. Дальше говорив про буковинських Українців **о. П. Божик, а о. Лев Вань**, як очевидець, описав одушевлення, з яким українське населення Галичини боролося за волю свого краю. Наконець п. **Т. Д. Ферлей** закінчив віче горячою промовою про моральну і матеріяльну поміч, яку канадійські Українці можуть і повинні дати старому краєви.

Крім людий, які прийшли на віче зі свого патріотичного обовязку, явився там також **гурток так званих „большевиків, які під проводом пару Ляцків і одного Москаля**, що старався наломати свою мову на українську, старались від часу до часу вчинити галабурду в той спосіб, що ревіли як дика худоба, або кричали як божевільні. „Відважні" большевики не погодили також бабським проводом. Спровадили собі пару, як кажуть, підпитих бабів і ті додавали їм духа своїм пищанням. Овсякій відомо, **між большевицькою „опозицією" відограв визначну ролю також оден звісний польський дзялач, одним словом була невелика компанія, але дуже „файна".** Однакож розбити віче большевикам найметим зовсім не вдалося. Коли п. Ферлей запропонував текст телеграми, яку віче мало вислати до Ллойда Джорджа на засіданне Найвисшої Ради в Парижі, то проти телеграми заявилися лише три крикливі бабі, коли за висланнем телеграми заявилася вся публика, ерез повставання з своїх місць.

Телеграма, яку сейчас після її ухвалення вислано каблем до Парижа, звучить:

Winnipeg, Man., Aug. 7, 1921.

The agonies of our parents, brothers, and sisters suffering under their traditional enemies, the Poles, are impelling us, the Canadian citizens of Ukrainian descent, to implore your Excellency and the Allied nations for immediate recognizing of Galicia as an independent State.

Невдача большевиків виказалася також при колекті на заплаченне галі і висланне телеграми. Зібрано на сю ціль 50 доларів і 30 центів.

Та вже вершком компромітації большевиків було, коли председатель віча запропонував крикунам, аби взяв слово з них той, котрий має щось сказати. Гробова мовчанка серед публики була цілою відповідю на сей зазив.

Треба однакож признати, що большевики мали причину чутися невдоволеними. На тоїсамий вечір в т. зв. „Українськім Робітничім Домі" було також оголошене віче для пошкодження запропонованої позички для Галичини, однакож на віче мало хто прийшов, бо винипеґські Українці воліли піти на віче, де малося говорити про **визволенне** Галичини, між на віче, що мало послужити для дальшого запропащення Галичини. Се мабуть головна причина, чому вони так сердечно, враз з явними польськими агентами, старалися розбити віче в справі визволення Галичини.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

СТ. ЛУІС, МО.

Мусимо побідити!

Отсим повідомляється всіх Українців і Українок у Ст. Луіс і околиці, що в неділю, 28-го серпня б. р., тут перепровадже-но великий спеціяльний мітінг у справі позички національної оборони для здобуття незалеж-ної Галицької Держави. На тім мітінгу було ухвалено одного-лосно, що кождий член нашої громади, у кого тільки б'ється щире українське серце, має зложити на визволення Гали-чини одноразову суму від 5 до 100 долярів — після змоги кож-дого Українця чи Українки. В тій ціли вибрано окремий комі-тет, котрий буде ходити по всіх українських хатах і буде зби-рати державну позичку.

Любі Браття і Сестри! Кли-четься Вас в імени тих мучених братів наших у старім краю, ко-трі з розпукою простягають свої руки до нас і просять о ратунок. Отож хто має добру волю і бажає, щоби була сво-бода в нашім ріднім краю, не-хай купить бодай один україн-ський бонд свободи. Наші ро-дини у старім краю засланяли свою батьківщину через сім літ своїми грудьми, то ми заслоні-м її тепер своїми бондами. Як розкупимо бонди нашої га-лицької держави, над ворогом і Ляхом виграємо; а як від тої національної позички відмови-мося, то лишимося в ляцькій неволи раз на все.

Я думаю, що в Ст. Луіс і око-лиці не знайдеться такий У-країнець, котрий не сповнив би свого найбільшого обовязку супроти свого рідного краю. Наша побіда лежить тепер у наших власних руках, отже гур-ра на врага!

Іван Якимів,
член 179. від. У. Н. Союза.

КОГОС, Н. Й.

До всіх щирих Українців і У-країнок міста Когос, Н. Й.

Дорогі Браття і Сестри!

Вже третій рік минає, як ва-ші непрошені опікуни госпо-дарять на нашій землі проти волі нашого народу. А як вони господарять, се кождому з нас дуже добре звісно. Та однак приходить час порахунку! Ліга Народів буде судити, кому на-лежиться бути господарем в у-країнській хаті: чи нам, що там віками жиємо, чи Ляхам-катам, що, обдурюючи світ, вже тре-тий рік мучать невинно україн-ський нарід на його власній землі.

Ліга Українців, американ-ських горожан, висилає велику депутацію, складаючуся з ту-тешних горожан і Українців, бувших жовнірів американ-ської армії, до уряду Злучених Держав з домаганнем увільнен-ня нашого рідного краю з ляць-ких кіхтів і признання уряду У-країнської Галицької Републи-ки.

Уряд галицької України про-сить нас о позичку, щоби зміг дальше вести справу визволен-ня Східної Галичини.

Сі дві важні справи ми муси-мо конечно обговорити і на відповідну акцію рішитися!

Проситься усіх тих, в кого б'ється українське серце і кому мила воля свого народу, своїх братів і сестер, аби прийшли на **віче, котре відбудеться в га-ли парафіяльній під числом 198 Ontario Street, Cohoes, N. Y., дня 11. вересня б. р., о годині 2-гій пополудни.** На тім вічу буде говорити о. Онуфрій Ко-вальський і другі бесідники.

Дорогі Браття і Сестри! Не тратьте духа і не вірте, що справа Галичини вже пропала. Се неправда! Так говорять ті, котрі хотять над нами панува-ти. А ми скажім собі слова по-ета:

> Нехай кати скаженіють,
> Ми ступаймо наперед;
> Буйні вітри як повіють,
> Розпадуться пута гнет!

Тому ще раз проситься і кли-четься всіх на се віче.

Передвічевий Комітет.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Сей лист прислав нам до поміщення п. Одеска Кобрин з Бріджпорт, Конн.)

Йозефів (Чехо-Словаччина),
6. мая 1921.

Найдорожший Приятелю!

Нині, як зірку з неба, одер-жав я від Тебе лист, а по отво-ренню того побачив одного до-ляра, котрий мені якраз в моїм теперішнім критичнім поло-женню стане великою вигодою. Вдячність моя до Тебе за так щедру Твою доброту не вигас-не в мені до гробової дошки. Прошу мені вірити, що не стає мені виразів подяки для Тебе за Твою людяність, за Твої шляхотні почуття супроти мо-го крайного матеріяльного по-ложення.

Моє теперішне положенне є пожалування гідне. В таборі бі-да, а як довго то ще потриває, не відомо. Наш табор з Райхен-бергу є перенесений до Йозе-фова. Харч тут у таборі такий, що ледви чоловік на нім не вмре; платня по 50 сотиків ден-но. Убрання і біля не дають. Моє убранне вже таке лихе, що не можу в нім нигде показатися. З дому всяка поміч є немисли-ма, бо за тисячу польських ма-рок тут у Чехії платять заледви 65 чеських корон. Прошу поду-мати, скілько тих тисячок му-сіли би мені з дому післати, щоби я міг за них тут собі убранне купити. В кождім разі мусіли би половину господарки про-дати, як би хотіли мені тут у дечім помогти.

Родичі пишуть мені з дому, що вони всі здорові, а живеть-ся їм лихо, бо Поляки все пре-слідують, що їм в руки попаде. Взагалі всі Бога молять, аби як найскорше Ляхи вступилися з нашої рідної землі.

Мені за австрійських часів поводилося незгірше. На фрон-ті я не був, а сидів при жандар-мерії аж до розпаду Австрії; але зате підчас української вій-ни з Ляхами богато я переніс лиха. На саме Різдво 1919 р. був я в бою тяжко ранений під Равою. Я тоді був командантом боєвої сотні. Як пішов на Ве-лику Україну, переніс я там тиф так, що ніхто не думав, що бу-ду жити, а вкінці дістався в польський полон. Там мене об-рабовано зі всього; набилися та хотіли поставити під поль-ський полевий суд, але я під-час ескорти зі Стрия до Льво-ва втік з поїзду і прийшов на Чехи. Тут також не можна до-чекатися гаразду. Тільки то до-бре, що вже з життєм я є пев-ний; але лихе матеріяльне по-ложенне зате нищить мене страшно. Знаєш, Братчику, я є не до пізнання після колишніх часів. Така вже доля мені суди-лась.

Здається, що ідея щирої любо-ви до своєї вітчини зажене ме-не і богато ще синів України до гробу, бо коли би вороги хотіли нашу рідну землю і на-ших рідних братів віддати на поталу Ляхам, то прийдеться ще нам всім востанне піти сл-дами наших давних славних ге-роїв народних, як Гонти, Заліз-няка й инших, аби укріпити власть воскресшої України на кістках Москалів та Ляхів.

На тім кінчу моє писанне і поручаюся Твоїй високоідейній памяти.

Микола Близнак.

(Оба надруковані низше листи при-слав нам п. Никола Хомяк з Ню Йорку).

Сервири, 9. цвітня 1921.

Дорогий Товаришу!

За лист, який я одержав дня 4. цвітня б. р. і за память вели-ке Тобі спасибі. Богато упли-ло води ріками, богато піску в моря нанесло, богато чудес і див минуло від того часу, як була язанебуть звязь, хотьби письменна, між двома товари-шами, проживаючими в двох ріжних світах.

Я — як Тобі може й відомо — скінчив школу в 1913 р. Здав семинаріяльну матуру і став у-чителем. Першу посаду перед війною мав я в Несторівцях, зборівського округа, і вчив там аж до вибуху світової війни 1914 р. В тім році прийшли до Галичини Москалі і під їх па-нованнєм в Галичині перебув я до половини 1915 р., а 9. липня 1915 р., як виступали Москалі з Галичини, забрали й мене з со-бою, яко інтернованого, в глибину Росії і натурально до тюр-ми, яко „палітическаго". І так я оглянув я аж десять царських тюрем — російських „крепо-стей" і возився з кріпости до кріпости, з тюрми до тюрми російськими столипінськими тюремними закратованими ва-гонами на протязі чотирох мі-сяців. І так тюрмами завезли мене аж за Урал, на Сибір, де я перебув два роки, і сказали: „Здесь ви свободні". І дійсно, ми були „свободні" зі всього, бо й не було вже за що жити. А щоби жити, хватався кождий за роботу, яка попалась. Так і я працював при будові залізниці яко „чернорабочій", але тільки два тижні, а то на тих сибірських студінях простудив-ся і захорів на плямистий тиф, через що після виздоровлення в наслідок того тифу стратив ліве око (натурально, операцію перевели). Тепер я ношу про-тез (штучне око).

Після операції зажив я був трохи лучше. Працював в „кон-торі" бухгальтерії комітету для російських біженців, а в 1917 р., по революції, вернув з Си-біру на Україну і там пробував в ріжних місцевостях, як в Хар-кові, Полтаві, Київі, Катерино-славі, Павлограді, Радомишлі (на Київщині), в Ковлі і в мно-гих инших, де занимав ріжні у-ряди. А був я на Україні цілих 9 місяців. В 1918 р., в місяці цвітни, повернув я до рідної, не своєї країни, Галичини, знище-ної, спльондрованої, кровю і сльозами зіллятої і трупами за-сіяної.

Наша Зборівщина представ-ляла вид збуреної Трої або Є-русалиму. Мій батько впав та-кож жертвою тої кровожадної війни — від гранату в хаті, в лютім 1917 р.

По поворті з Росії і України в 1918 р. принял я знов посаду учителя в Сервирах, а в листо-падовім переворотї 1918 р. в Австрії (в Галичині повстав був український уряд) я зістав пе-ренесений на той самий пост до Зборова, де я по при учитель-стві працював також в коміте-ті відбудови краю. По приході Поляків в 1919 р. я вернув на-зад до Сервир, де працюю до нині.

Отже такий мій короткий пе-регляд життя. Детайлічно це все не дається описати; раз, що забере місця і часу, а другий раз — болючо...

Мій брат Микола був також зі мною в Сибірі і повернув до дому скорше від мене. Зараз взяли його до австрійського війська, а відтак повернув до до-му і там в маю 1919 р. помер на плямистий тиф, оставивши жін-ку з чотирма дітьми. Брат Йо-сиф ще перед війною на пів-тора місяця вернув з Канади до дому, пішов на війну, був у залозі в Перемишлі, відтам дістався до російської неволі, де пробув три роки, відтак по-вернув до дому. В українсько-польській війні брав також у-часть, де знов дістався до поль-ської неволі і там пробув 11 мі-сяців, в Берестю Литовськім і Стшалкові. Перед живвами ми-нулого року повернув до дому.

Мені зараз живеться так би сказати латано... Я покищо ще не жонатий, однак задумую це-го літа женитися. Знаєш, гірко самому, а жонатому.. в нас... здається не краще буде...

Щодо Тебе то я зі своєї сто-рони не раджу рухатися з мі-сця. Тут відносини покищо по-гані, призвичаїтися годі, але на-дія на лучше є. Усьо попра-виться, а тоді приїдеш. По о-держанню листа зараз прошу відписати і то много-много.

Андрій Галамай.

Сервири, 12. червня 1921.

Дорогий Товаришу!

За лист і за квоту, яку я о-держав від Тебе в листі, вели-кий Спасибі. Щодо відомостий, а особливо тих, які нас торка-ються, то потрохи маємо, од-нак в порівнанню з американ-ськими — вони заскупі. Відно-сно переконань, то я все націо-нал-демократ. Були хвилі, ко-ли я хилився на ліво, однак вскорі побачив, що це злуда. Більшовизм гарний на папері — читати і вірити, а в практи-ці, то треба побачити, бо опи-сати точно не дається.

Я був на Україні між більшо-виками, а також вони були в минувшім році в гостях у нас в Галичині, то я був свідком пе-реведень тих нових реформ і реорганізацій: будування біль-шовицької держави на люд-ських костовиках, на україн-ських трупах — подібно, як за царя Петра Великого побудо-вано Петроград. Світова війна стільки жертв не нанесла, як більшовицька влада. Терором ніколи держави не збудуєш, а коли се хвилево вдасться, то тільки хвилево; така держава не повинна і не може істнувати!

Більшовики визнають на па-пери всі нації, а панующою на-цією є тільки русский народ, русский язик і русска літера-тура. Українцям позволили на Україні в деяких містах учити попри російській і українській мови, але то лише на те, щоби могли кричати на цілий світ, що переводиться українізація на Україні; а в дійсности того нема. Більшовицька влада від старорежімової майже зовсім не ріжниться відносно визнав-ця других національностий.

Ти можеш подумати, Това-ришу, що я певно спанів і по панськи думаю. О, ні! Я робіт-ник, такий як Ти, тільки на на-роднім поли, а зароблю стіль-ки, що ледви можу бідно істну-вати.

Щодо часописий то прену-мерую два щоденники і два мі-сячники: національно-демократич-ний „Український Вістник" і со-ціял-демократичний „Вперед" та „Учительське Слово" і гумо-ристичний „Будяк". З того мо-жеш побачити, що я інтересу-юся теперішним світом, тому я рад би я побачити й американ-ський часопис.

Щодо тутешніх відносин, то далося богато писати, але то-ді.. Зрештою Ти колись сам до-відаєшся, а може вже й знаєш.

Покищо стільки, а пізніше назбираю більше, то й напишу. Здоровлю щиро Тебе враз з жінкою і дітьми.

Андрій.

ОГЛЯД ПРЕСИ.

„Українська Трибуна" про по-требу внутрішної консолідації.

„Українська Трибуна" (ч. 69) у вступній статті п. з. „Галича-не і Наддніпрянці" обговорює останнє непорозуміння, яке повстало поміж Галичанами і Наддніпрянцями ізза нещасли-вого варшавського договору. Безпосередну причину до на-писання цієї статті дав розпу-чливий стан еміґрантів з В. У-країни, яким польський уряд перестав інтересуватися. „Коли ми були потрібні — читаємо там — до нас ставилися добре; коли виникли нові політичні перспективи, до нас поверта-ються спиною; а коли сили на-ші були остаточно використа-ні, про нас забули, оставили на призволяще". Давна історія, така давна, як Польща.

Дальше пише „У. Т.", що ця обставина не була для еміґран-тів з В. України найгіркійшою. Болючійшою була для них по-става до них рідних братів Га-личини. Цю поставу до деякої міри вважає „У. Т." психоло-гічно оправданою і каже, що „наболіла галицька душа не могла инакше реагувати на те, що вважала кривдою собі". Дальше твердить „У. Т.", що придніпрянське „громадянство санкціонуючи цей договір, ке-рувалося не власними інтере-сами, а мало на увазі урятува-ти від загибелі українську державність, щоб в близько-му майбутньому сконсолідувати на цім грунті всі свої сили". Колиж зайшла „хиба", то не можна її ідентифікувати із злочином.

Дальше „У. Т.", з вдоволен-ням згадує про заклики для допомоги збігцям з В. України, поміщені в українській неза-лежній пресі і кінчить свою статтю словами: „Ми стоїмо на порозі нового великого пере-вороту. Не роки, може навіть не місяці, а лише тижні відділя-ють нас від нових подій, від нового повороту в нашій долі. В такім моменті не повинно бути ворожнечі поміж Україн-цями, хочаб і розходилися во-ни в своїм розумінню плянів, які найдоцільніше ведуть до перемоги національного ідеалу. Він в нас один. Нема такого Наддніпрянця, який бажав би нещастя братній Галичині; не може бути такого Галичанина, який радів би від краху дер-жавної ідеї на В. Україні. Спра-ва не йде о ціль, а лише о до-цільність тих чи инших засобів в боротьбі, і тому ми з най-щиршим серцем вітаємо зміну в галицьких настроях що до нашої еміграції. Оскільки нам відомо, перед тут веде молодь, а як що так, то це змінює не-ність позиції. Виходячи з неї, дійдемо ми не тільки до спіль-ности настроїв та ідеалів, але й самих методів осягнення на-шої мети, а як що й не до спільности, то в кождім разі до їх дружньої координанції". Голос „У. Т." вітаємо як від-радне явище. Не має в ньому агітаційних ноток, які все ще покутують в деяких органах таборової преси як останні ог-ники проти гал. агітації, роз-веденої свого часу не почи-тальними типами в найблиз-шого окруження злощасного отамана Петлюри.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. „Укр. Клюб Поступовий", від. 70, повідом-ляє всіх своїх членів, що надзвичайний мітінг відбудеться в суботу, 10. вересня, о годині 7-мій вечером, в га-ли Народного Дому під ч. 72 Морис стр. Кождий член повинен прибути на сей мітінг, бо є до полагодження важ-ні справи, котрих уряд не може ріша-ти без присутности всіх членів. Чле-нові, котрі довгують до товариства, а не вирівнають своїх вкладок на тім мітінгу, будуть суспендовані. Неявив-шийся член заплатить кару, яку нало-жать члени присутні на мітінгу, котра то кара не буде нікому дарована. — М. Сидор, предс.; А. Онисик, секр фін.

ВЕСТ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Товари-ство „Згода", від. 62, повідомляє, що надзвичайний мітінг відбудеться о 3-тій годині пополудни в неділю, 11. вересня, в гали під ч. 6177 Гленмор Аве. На порядку нарад є інтересні справи до полагодження. Неявивший-ся член заплатить кару 50 цнт., а уряд-ник $1.00. — К. Кропивницький, пр.; Ю. Баліхар, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. „Любов", від. 45, повідомляє, що мітінг відбу-деться о 2-гій годині пополудни в не-ділю, 11. вересня, в гали Укр. Амер. Горожан під ч. 822 Н. Франклін стр. На порядку нарад є дуже важні спра-ви, як справа Національної Позички, справа балю і инші. — І. Юзвяк, пр.; М. Рибак, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. „Запорож-ська Січ", від. 367, повідомляє, що надзвичайний мітінг відбудеться о го-дині 7.30 вечером у вівторок, 13. ве-ресня, в гали під церквою, ч. 303 Гуд-сон Аве. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Неявивший-ся член заплатить кару 50 цнт., а уряд-ник $1.00. — А. Бабій, предс.; С. Ан-дріїв, секр.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсею дорогою повідомля-ється всіх Українців, американ-ських сітізенів та бувших жов-нірів американської армії з Фі-лядельфії, Па., що **звичайний мітінг відбудеться сеї неділі, 11. вересня, точно о годині 7-мій вечером,** в домі Українських Горожан, 822 Норт Франклін ст. На той мітінг проситься всіх конечно прибути, бо є дуже важні справи до полагодження.

ЗА УРЯД ЛІҐИ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКАНСЬКИХ СІТІЗЕНІВ:
Теодор Грицей, предс.; **Іван Бо-росевич,** кас.; **Михайло Рибак** і **Андрій Шостак,** секретарі; **Ми-хайло Дармограй,** капітан.

ALLENTOWN, PA.

За старанням Співацько-Драматич-ного Товариства відограєсь представленне

ВИХОВАНЕЦЬ
В СУБОТУ І НЕДІЛЮ,
ДНЯ 10. і 11. ВЕРЕСНЯ 1921 Р.
в гали парохіяльній, 803 Н. Фронт ул.
Початок о годині 7-ій вечером.
Весь дохід на Укр. гр.-кат. Церков.
ВСТУП 35 ЦНТ.
Управитель: Гр. Пипюк.
Проситься о численну участь.
08i10 КОМІТЕТ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХА-ТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

СУМНИЙ КОНЕЦЬ ЦАРСЬКОЇ РОДИНИ.

Француз Петро Жіляр, що вчив доньки і сина послідного російського царя Миколи II. французької мови, видав недавно книжку, в котрій описав останні дні царської родини в Росії. Він виховував наслідника престола, царевича Алексія і не покинув царської родини навіть тоді, як вибухла революція. Поїхав з нею на Сибір до Тобольська і якби його силою не відлучили від царевича по приїзді до Єкатеринбурґа в маю 1918 р., був би згинув так само, як царська родина. Наводимо що важнійше з його споминів.

Царську родину вивезли з Царського Села під Петроградом дня 14. серпня 1917 р. і вже дня 17-ґо вона прибула до сибірського міста Тюменя за Уралом. Звідси кораблем приїхали до міста Тобольська, де умістили її на першім поверсі бувшого ґубернаторського дому. Вартували її вояки стрілецького баталіону, що приїхали разом з арештованими з Царського Села. Цареви позволили проходжуватись по малім городци і подвірю, які відгородили високим муром від улиці. В місяци вересни тодішний володар Росії Керенський прислав комісаря Панкратова з помічником Никольським котрий — як пише Жіляр поводився з царською родиною дуже строго і що день видумував якісь обмеження.

Царська родина була дуже побожна і щодень брала участь в богослуженнях, які правились в одній комнаті на першім поверсі. Кілька разів позволено піти до недалекої церкви і це була для арештованих найбільша радість. Водили їх тільки на утренню і тоді до церкви нікого з чужих не пускали. „Часто по дорозі — пише Жіляр — я бачив людий, що хрестились або клякали на місци перед переходячим царем. Взагалі мешканці Тобольська остались дуже привязаними до царської родини".

Дальше каже Жіляр, що найбільше журби в часі тобольського полону було з причини цілковитого браку вістий. Листи приходили дуже неправильно і з великим опізненням, місцева ґазета, друкована на пакунковім папері, давала старі телеґрами, майже все підроблені. В другій половині жовтня прийшла вість, що тимчасове правительство Керенського скинено і що більшовики захопили власть. Однак ця подія спершу не мала ніякого впливу на спосіб царського життя в полоні і тілько по кількох місяцях більшовики подумали і про тобольських вязнів. В січни 1918 р. салдатський комітет приказав офіцерам скинути старшинські відзнаки. В марті пише Жіляр:

„Брутальність нашої варти переходить всьо, що можна собі представити. Давних вояків замінено молодими парнями, що на кождім кроці показують звірську жорстокість. Нас пригнічує з кождим днем сильнійше трівога, але цар все таки не тратить надії, що між вірними йому людьми все таки найдуться такі, що спробують їх увільнити. Обставини до того дуже пригожі, бо в Тобольську ще нема представника більшовицької влади. Ми кілька разів говорили про це з царем, щоби приготовились на всякий випадок, але він все ставить дві умови, котрі дуже утруднюють положення: він не хоче розставатись з родиною і не хоче покидати російської землі".

Дня 26. марта з Омска прибуло 100 червоноармійців і з тої пори життя стало страшне: почали нас ревідувати і всякі на надії на визволення щезли. Аж в квітни, якраз тоді коли царевич Алексій лежав хорий, прибув московський комісар Яковлев, перевів ревізію і заявив цареви, що він присланий з Москви щоби негайно вивезти царя. Для цариці була це дуже важка хвиля; вна мусіла вибирати: або лишиться при хорім сині і розстатися з чоловіком, або піти за ним. Вибрала друге.

Дня 20. мая царську родину посадили знову на корабель і вивезли з Тобольська до Єкатеринбурґа. Француза Жіляра відділили від царевича ще в Тобольську і заперли до ваґона четвертої кляси, де його держали шість днів. Опісля перевезли до Тюмена і тут він жив до 15. червня, коли увільнили його війська Колчака. Нікого з царської родини він більше не видів і всі його проби дістатись до Іпатієвського дому в Єкатеринбурзі, де вязнили бувшого російського самодержця, не повелись.

Дня 17. червня 1918 р. більшовики вимордували цілу царську родину по варварськи. Він міг оглядати цей дім аж при кінци червня, коли більшовики покинули Єкатеринбурґ. В книжці розказано подібно про сумний конець царя, цариці, царевича і доньок. Постріляних на подвірю добито крісовими прикладами.

Рік пізнійше Жіляр, находячись в Омську, довідався, що якись молоди чоловік подавав себе за царевича Алексія. Він бачив його; був це 16-літний хлопець, що лицем, краскою волося і способом чесання справді пригадував погибшого царевича. Жіляр заговорив до него по французськи, але він не зміг нічого відповісти. Його очевидно арештовано і небавом він признався д обманства.

АКТУАЛЬНІСТЬ ГАЛИЦЬКОЇ СПРАВИ.

Справа державного становища Східної Галичини наближається поволи, але певно до вирішення. На се вказують ріжні познаки.

Не будемо наводити всіх авторитативних голосів у сій справі, що покриваються вповні зі становищем нашого Уряду і тимсамим цілого нашого народу. Згадаємо тільки, що після відомої, корисної для нас постанови Ради Союза Народів з дня 23. лютого с. р. підніссся недавно в анґлійськім парляменті у відповіди на запит льорда Сесиля рішучий голос Ллойда Джорджа, яким він ствердив, що Східна Галичина є тільки хвилево під поською окупацією і що правно-державне становище її мусить бути вирішене. Те саме заявив 10. липня с. р. льорд Бальфур у вступі своєї довшої промови на конференції президентів анґлійських Домінїй, констатуючи, що мировий договір у Севрі викликав досі багато непорозумінь і що навіть версайського мирового договору вповні не переведено. До найважнійших справ останнього належить питання польських границь і політичне становище Східної Галичини, які чекають своєї розвязки.

Не тільки в Анґлії дозріла ся справа до вирішення. Ось минулого тижня був польський представник у французського президента міністрів Бріяна, від якого мусів вислухати немало терпких слів на адресу Польщі. Між ин. заявив йому Бріян, що Франція не може попирати далекосяглих домагань Польщі, бо не хоче і не може дати себе через се ізолювати. Коли собі усвідомимо, що буквально все, що досі Польща мала, завдячувала вона тільки одинокій Франції, то така заява Бріяна має свое значіння.

Вкінці немаловажний тут голос світової преси. А вона в останніх тижнях займається чимраз частійше справою Східної Галичини. Ось „Морнінґ Пост" пише, що всі спірні справи Польщі мусять бути безумовно рівночасно вирішені. Справа Гор. Шлеська і Східної Галичини та усталення східних і західних границь Польщі вимагає одночасного і скорого управильнення, бо метода вічного відволікання і протягання справи криє в собі велику небезпеку для спокою цілої Европи.

Що справа Східної Галичини буде вже в короткім часі вирішена, вказує на се також більш як незавидне положення Польщі під теперішню пору. Бо ясно, що чим гірше внутрішнє й зовнішнє становище Польщі, тим краще для нас, тим скорше зможемо вибитися з під польської опіки. Для нікого мабуть не є тайною, що Польща стоїть над берегом пропасти, з якої її ніщо не виратує. І катастрофальний стан польських фінансів, і нечувані видатки головно на військо, які з дня на день нестримно зростають, і небувалий досі упадок польської марки, яка зійшла до половини вартости зовсім безвартісної нині австрійської корони, і величезний непорядок та хаос в кождій области адміністрації, і страшне хабарництво та корупція, про що росказують чуда, і більшевицька аґітація, яка мимо переслідувань підміновує з успіхом польську державу в самих її основах — чиж все те не говорить пророчисто, що сьому станови прийде небавком кінець? А коли до сього додати, що половина населення нинішньої Польщі складається з не-Поляків, які — всі разом і кождий з окрема — готові її, як то кажуть, втопити кождої хвилі в ложці води, то справді можна нам бути за свою будучність безпечними.

Зваживши те все разом, можна надіятися, що арґументи наших представників переконають відвічальних мужів Антанти про потребу й доцільність такого вирішення справи Східної Галичини яке покривалось би з нашими основними домаганнями. Проєкт державної орґанізації Східної Галичини як незалежної Галицької Републики є одинокою справедливою і доцільною розвязкою східно-галицької справи. Незалежна Галицька Република відповідає життєвим інтересам усього свого населення без ріжниці націй, вона лежить також в розумнім інтересі Польщі, яка у своїх етноґрафічних межах зможе приступити до консолідації своїх внутрішніх відносин і жити зі своїми сусідами в згоді. Таке вирішення справи Східної Галичини лежить також в інтересі держав Антанти, бо сим способом наша Батьківщина перестане бути яблоком незгоди і огнищем вічних конфліктів між Польщею і Сходом Европи.

Вірмо, що державне становище Східної Галичини буде вже в недалекій будучности вирішене згідно з нашими домаганнями — в інтересі справідливости і тревалого мира на Сході Европи.

„Укр. Прапор".